

Irak ile İş Yapan Firmalar ile Değerlendirme Toplantısı

Sonuç Raporu

11 Temmuz 2017, İstanbul

Irak ile İş Yapan Firmalar ile Değerlendirme Toplantısı

11 Temmuz 2017, İstanbul

Irak ile İş Yapan Firmalarla Değerlendirme Toplantısına, T.C. Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız, Irak Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Dr. Hissam Alalawi, T.C. Dışişleri Bakanlığı Irak ile İlişkiler Genel Müdür Yardımcısı Vekili Ali Onaner, Irak Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği Ticaret Ateşesi Tharwat Akram Salman, T.C. Bağdat Ticaret Müşaviri Hasan Kocasoy, Irak-Türk Ortak Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Firas Hamdani'nin katılımları ile DEİK/Türkiye-Irak İş Konseyi Başkanı Emin Taha'nın ev sahipliğinde 11 Temmuz 2017 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirildi.

T.C. Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız açış konuşmasında, Türkiye-Irak ilişkilerinin önemli bir sınamadan geçtiğini belirterek, iki ülke arasında kardeşlik ve dostluğun daimi olduğunu söyledi. Irak ve bölgenin zor bir dönemden geçtiğini belirten Yıldız, ekonomi ve güvenliğin durumu zorlaştırdığını vurgulayarak, Türkiye ve Irak'ın bu süreçten başarılı bir şekilde geçeceğini söyledi. İki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin 2013 yılında tarihi bir zirve yakaladığını ve ihracatın 12 milyar ABD Doları gördüğünü hatırlatan Büyükelçi, 2013 yılından günümüze de bir gerileme olduğunu, fakat 2017 yılının bir gelişme yılı olacağını söyledi. 2017 yılının ilk 5 ayında yüzde 35'lik bir gelişmenin görüldüğünü vurgulayan Yıldız, "Elbette, 2013 yılındaki tarihi rakamı yakalamak zor; fakat 2017 yılında 9-10 milyar ABD Dolarını yakalayabiliriz" dedi. İki ülke hükümetlerinin aldığı önlemler ve kararların ötesinde Irak'ta iş yapan ya da iş yapmaya yönelik iş dünyası temsilcilerinin inancının önemli olduğunu ifade eden Büyükelçi Yıldız, "2017 yılında bu şartlara rağmen, bu gelişmeleri yakalayabiliyorsak, iyi bir noktadayız. Türkiye, Iraklıların dönüp baktığı, iş yapmak istediği bir ülke" dedi.

Irak Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Dr. Hissam Alalawi, Türkiye ve Irak'ın ilişkilerinin ortak tarihi boyutları olan tarihi ve kültürel ilişkilerinin var olduğunu söyledi. T.C. Başbakanı

Binali Yıldırım'ın Ocak 2017 tarihinde gerçekleştirdiği Irak resmi ziyaretinin önemine vurgu yapan Alalawi, ziyarette eğitim, kültür ve su gibi konularda ortak bir anlayış geliştiğini söyledi. Ticaret ve işbirliği konusuna odaklanılması gerektiğini vurgulayan Büyükelçi Alalawi, tüm çabaların iki ülkenin ekonomik ve ticari ilişkilerinin geliştirilmesi konusunda olduğunu söyledi. Görev sürecinde Türkiye-Irak işbirliğinin çok güçleneceğine inandığını ifade eden Alalawi, Irak ekonomisinin çeşitlendirilmesi gerektiğini vurgulayarak, Irak'ta kamu istihdamının yüzde 75 olduğunu ve bu rakamın azalması için Türk özel sektörünün tecrübesinden yararlanmak istediklerini belirtti. Büyükelçi Alalawi, Türkiye'nin son 3 yıldır ziraat ve sanayi alanında gerçekleştirdiği atılımlardan faydalanmak ve bunu sadece ithalat olarak değil, yatırımların artması ile sağlamak istediklerini söyledi.

Irak'ın Ankara'daki Ticaret Müşaviri Tharwat Akram Salman ise Türkiye'nin 2016 yılında Irak'a ihracatının 7,5 milyar ABD doları olarak gerçekleştiğini, 2017 yılının ilk 6 ayı itibarıyla 4,5 milyar ABD doları ihracata ulaşıldığını, ticaret bu hızla devam ederse 2016 yılı ihracatını geride bırakacağını ifade etti. Tharwat Akram Salman, 2017 yılının ilk 6 ayında gerçekleşen 4,5 milyar ABD doları ihracatın 2 milyar ABD dolarının İstanbul, 1,5 milyar ABD dolarının ise Gaziantep'ten gerçekleştiğini sözlerine ekledi.

Irak ile iş yapan firmalarımızın toplantıda dile getirdiği sorunlar şu şekildedir;

- Irak'a Türkiye'den çalışan gönderilmesi hususunda çalışma vizesi alma süreçleri çok uzun ve meşakkatli olduğundan firmalarımız çalışanlarını turist vizesiyle göndermekte, bu durumda çalışanların belli aralıklarla ülkeden çıkış yapmalarını gerektirdiğinden maliyetlerde ciddi artış yaşanmaktadır.
- Irak'a mal sevkiyatında uygulanmakta olan çifte gümrük vergisi ve gümrük uygulamalarındaki tutarsızlıklar. (Khalil Ibrahim ve Safra Gümrük Kapıları)
- Irak'a ihraç edilen ilaçların Türkiye'de gerçekleştirilen sertifikasyonlarının yeni dönemde Irak tarafından kabul edilmemesi ve bu ilaçların A grubu olarak nitelendirilen en az bir, veya B grubu olarak nitelendirilen en az iki ülkede sertifikasyonunun gerçekleştirilmiş olmasının aranması.

- Irak'a yatırım gerçekleştirmeyi düşünen firmaların uygulamalardaki belirsizlikler ve yatırımcının ve yatırımın korunması hususundaki düzenlemelerin yetersizliği hususunda yaşadığı problemlerin yatırımı zorlaştırması.
- Lojistik firmalarının özellikle gıda ürünlerinin sevkiyatında gümrük noktalarında tabi tutulduğu incelemeler ve akreditasyon uygulamalarının yol açtığı beklemelerin problem teşkil etmesi.
- Türk vatandaşlarının Erbil'den Bağdat veya Basra'ya ve tam tersi istikamette seyahat edilmesine müsaade edilmemesi ve Erbil'e giden vatandaşlarımızın Bağdat veya Basra'ya gidebilmek için Türkiye'ye dönmek durumunda kalması.
- Kuzey Irak'da tescil edilen bir markanın merkezi Irak'da faaliyet gösterebilmesi için tekrar marka tesciline gerek duyulması.
- Irak'a havayolu ile taşınan malların Bağdat Havalimanı'nda cuma ve cumartesi günleri gümrük işlemlerinin gerçekleştirilememesi sebebiyle bekletilmesi.
- Türkiye'den giden malların Halil İbrahim Gümrüğünde Sevk Öncesi İncelemeye (SGS Firması tarafından) tabi tutulması uygulamasının tekrar devreye alınması.
- İstanbul'un Irak'a en çok ihracat yapılan şehrimiz olması ve arkasından Gaziantep ile Mersin gibi illerimizin gelmesine rağmen Irak'ın Türkiye'deki tek ticaret müşavirliğinin Ankara'da yer alması, bu durumun ihracatçının işlemlerinin uzamansına sebebiyet vermesi.

Firmalarımız tarafından toplantıda ifade edilen problemler ile ilgili olarak T.C. Bağdat Büyükelçimiz Sayın Fatih Yıldız, Ticaret Müşavirimiz Sayın Hasan Kocasoy, Irak'ın Ankara Büyükelçisi Sayın Hissam Alalawi ve Irak'ın Ankara'daki Ticaret Ateşesi Tharwat Akram Salman'ın değerlendirmeleri aşağıdaki gibidir;

Çalışma vizeleri ile ilgili olarak değerlendirme yapan Irak'ın Ankara Büyükelçisi Hissam Alalawi, Türkiye'nin 2015 sonu itibarıyla Irak vatandaşlarına vize uygulaması başlatmasının akabinde iki ülke arasında diplomatik pasaport ve çalışma vizeleri ile ilgili bir mutabakat zaptı gerçekleştirildiğini ve söz konusu mutabakat zaptının yakın zamanda fiiliyata geçmesinin sağlanması için çalışma yürüttüklerini fakat bu süreçte 6 ay ve ya 1 senelik çok girişli vize talebinde bulunulursa büyükelçilik olarak da alınması hususunda destek olabileceklerini belirtti.

Irak'ın uygulamakta olduğu çifte gümrük vergileriyle ilgili olarak ise T.C. Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız, en son Mayıs 2017'de gerçekleştirilen Kara ulaştırması Karma Komisyon Toplantısı'nda bu konunun ele alındığını ve gerekli girişimlerin yapıldığını ancak sorunun Irak'ın iç problemlerinden kaynaklı olması sebebiyle sürecin uzamasının beklendiğini ifade ederek alternatif çözüm olarak iki kapıda alınan toplam vergi miktarında bir düzenleme yapılarak normal düzeylere çekilmesi gerektiğini, bunun için Büyükelçilik olarak gerekli çalışmaları yürütmekte olduklarını dile getirdi.

T.C. Bağdat Büyükelçimiz Fatih Yıldız, Söz konusu toplantıda çifte gümrük vergisi uygulamasına tabi olmamak için İran üzerinden geçişin görüşüldüğünü ve şoförlere İran'da vize verilmesi hususunun değerlendirildiğini ancak iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerde üçüncü bir ülkenin konuya müdahil olmasının sorun yarattığını, bu sebeple gümrük konusunda kısa vadede bir değişiklik öngörmediklerini ifade etti. Buna ek olarak, İran'dan geçiş sağlayacak Şoförlere Türkiye'de vize verilmesi hususunda mutabakatın sağlandığını ancak uygulamaya geçmesi için bir toplantı daha yapılması gerektiğini kaydeden T.C. Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız, kara taşımacılığına alternatif düşünüldüğünde deniz taşımacılığının pahalı ve uzun bir opsiyon olduğunu ancak hava yolunun güçlü bir alternatif olduğunu çünkü son dönemde maliyetlerde ciddi düşüş yaşandığını ifade etti.

T.C. Bağdat Ticaret Müşaviri Hasan Kocasoy ise, 2016 itibarıyla Irak'a havayolu taşımacılığıyla 650 milyon ABD doları değerinde mal gönderildiğini, bu rakamın 2017'nin ilk 3 ayı itibarıyla 419 milyon ABD dolarına ulaştığını ve artışın bu hızla devam etmesi halinde 2017 sonunda havayolu taşımacılığıyla sevk edilen mal değerinin 1,5 milyar ABD dolarına ulaşabileceğini ifade etti.

Irak'a ihraç edilen ilaçların Türkiye'de gerçekleştirilen sertifikasyonlarının yeni dönemde Irak tarafından kabul edilmemesi ile ilgil olarak T.C. Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız,

sorundan Büyükelçilik olarak haberdar olduklarını ve bununla ilgili Ocak 2017'de Irak Sağlık Bakanlığına başvurarak sorunun çözülmesi için girişimlerde bulunduklarını belirtti. İran ve Türkiye'nin ilaç konusunda Irak'ın en büyük tedarikçileri olduğuna değinen Fatih Yıldız, girişimleri sonucunda Türkiye'nin muafiyetinin kaldırıldığını ancak fiili bir uygulamanın henüz mevcut olmadığını ifade etti. Bu süreçte Türkiye'nin B grubu ülke olarak tanınmasını sağladıklarını, böylece Türkiye dışında ikinci bir B grubu ülkede sertifikalandırılan ilacın Irak'a rahatça ihrac edilebileceğini ancak Büyükelçilik olarak hedeflerinin Türkiye'nin Irak Sağlık Bakanlığı tarafından A grubu ülke olarak kabul edilmesini sağlamak ve böylece fazladan bir sertifikasyon süreci olmaksızın Irak'a ilaç ihracatının gerçekleştirilmesini sağlamak olduğunu sözlerine ekledi.

Irak Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği Ticaret Ateşesi Tharwat Akram Salman, gıda maddelerinin ithalatı ile ilgili olarak Irak'da özellikle tavuk ve yumurta konusunda özel uygulamaların ve ek icraatların mevcut olduğunu ve ihracat ruhsatına ihtiyaç duyulduğunu ifade etti. Türkiye ve Irak arasında iki ülke ihracat ve ithalat ile ilgili bir iyi niyet mutabakat zaptı imzalanmasının gündemde olduğunu ve iki ülkenin kontrolör kurumlarının yine bir mutabakat zaptı çerçevesinde bir anlaşma imzalanması halinde sürecin oldukça kolaylaşacağına değinerek önümüzdeki birkaç ay içerisinde anlaşmanın neticeye ulaşacağına inandığını sözlerine ekledi.

Vize ile ilgili olarak diplomatik pasaportu olmayan kişiler için kolaylaştırma yapılması gerektiğini düşündüklerini, devlet kurumlarının vize konusuna bir egemenlik hakkı olarak baktıklarını, Irak içinde eyaletler arasında serbest seyahat edilebilmesinin arzu edildiğini ancak ülke güvenliği gibi konularda federal hükümetin kurallarına riayet edilmesi gerektiğini belirtti.

T.C. Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız, gıda maddelerinin ihracatının T.C. Bağdat Büyükelçiliği'nin takip ettiği konulardan biri olduğunu, et ve et mamulleri konusunda Irak tarafının bir akreditasyon uygulamasının mevcut olduğunu ve bunun sonucunda yaşanan sorunun Irak Tarım Bakanlığı'nın 1 Ocak 2017 itibarıyla beyaz ve kırmızı et ve mamulleri için üretim tesisi ve kesimanelerde denetim yapılarak bir akreditasyon süreci başlattığını, akreditasyon olmaksızın ithalat yapılamayacağını söyledi. Bu problemi çözmeye yönelik ilgili birliklerle ayrı bir çalışma yapıldığını, özellikle kanatlı ürünler konusunda kuş gribi gibi bir sıkıntının da bulunduğunu ve sorunun çözümüne yönelik takibin yapıldığını belirtti.

T.C. Bağdat Ticaret Müşaviri Hasan Kocasoy ise kırmızı et, beyaz et ve canlı hayvan ithalatında Irak mevzuatı gereği sağlık sertifikası istendiğini, fiiliyatta uygulamasının tam olarak gerçekleşip gerçekleşmediğinin tartışılabileceğini ancak, kırmızı et ithalat ve ihracatı noktasında iki ülkenin sağlık sertifikasının formatı ile ilgili henüz bir mutabakat sağlanmadığını, bu sebeple Irak'a işlenmiş kırmızı et mamulleri dışında ihracat yapılamadığını söyleyerek bunun aşılması amacıyla T.C. Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın girişimlerine devam ettiklerinin altını çizdi. T.C. Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yetkililerinin en son Şubat 2017'de Irak yetkilileri ile görüştiklerini ve aynı şekilde Temmuz 2017 sonu itibarıyla Sağlık Sertifikası formatı hususunda mutabakat sağlanması amacıyla hem Damızlık Hayvan Yetiştiricileri Birliği hem de T.C. Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yetkililerinin Irak'ı ziyaret ederek Irak Tarım Bakanlığı ile görüşeceklerini kaydetti.

Irak gümrüklerinde bugün kolayca geçirilen bir eşyanın ertesi gün geçirilemeyeceğinin Türk ihracatçısı tarafından gayet iyi bilindiğini, özellikle yolsuzluk iddiaları sebebiyle gümrük

personelinin haftada bir değiştirildiğini ve her yeni gelen personelin yeni bir uygulama getirebildiğini aktaran T.C. Bağdat Ticaret Müşaviri Hasan Kocasoy, bir konteynerden 2.500 ABD doları vergi alınırken bir hafta sonra aynı konteynerden 8000 ABD doları vergi alınması gibi örneklerin sebebinin bu olduğunu dile getirdi. Alınan verginin devlete ulaşip ulaşmadığının ise maalesef meçhul olduğunu, Irak'ın 2016 itibarıyla 25 milyar ABD doları ithalat yaptığını, gümrük vergilerinin 1 Ocak 2016 itibarıyla ortalama % 20'ye çıkarıldığı hesaba katıldığında yaklaşık 7 milyar ABD doları gümrük vergisi elde edilmiş olması gerektiğini fakat, 2016 yılı sonu itibarıyla Irak Gümrük Komisyonu'ndan alınan bilgiye istinaden Irak'ın topladığı gümrük vergisinin 517 milyon ABD doları olduğunu, bu aradaki farkın Irak'ın yapısal hale gelen sorunlarından biri olduğunu vurgulayarak bu sorunların en kısa zamanda çözülmesinin Türk ihracatçısının önünü daha net görmesi açısından da temenni edildiğini sözlerine ekledi.

T.C. Bağdat Ticaret Müşaviri Hasan Kocasoy, Kuzey Irak'da tescil edilen bir markanın ürünlerinin Irak Merkezi Yönetimi kontrolündeki bölgede satılamaması ile ilgili olarak ise, markanın Merkezi Irak Sanayi ve Madenler Bakanlığı'nda tekrar tescil edilmesi gerektiğini, aksi takdirde marka ürünlerinin Kuzey Irak dışında satılmasının mümkün olmadığını kaydetti. Bu sürecin yaklaşık 1 ay süreceğini ancak 2 yıl gibi bir sürede tamamlanabileceğini belirterek buna rağmen markanın başvuru tarihinden itibaren koruma altına alınacağını altını çizdi. Marka taklidi konusunda ciddi bir sorun teşkil ettiğini ve bu sorunla Irak Milli Güvenlik Müsteşarlığı'nın ilgilendiğini belirterek tescil edilmemiş bir markaya müdahale edilemediğini sözlerine ekledi.

Irak-Türk Ortak Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Firas Hamdani, konu ile ilgili olarak markaların korunması ve patent altına alınması konusunda Irak Sanayi Bakanlığı'nda bir patent biriminin yer aldığını, ve bu birime müracaat ederek markanın koruma altına alınabileceğini söyleyerek yakın zamanda, Irak Sanayi Bakanlığıyla beraber Irak – Türkiye Ortak Ticaret Odasında da bir temsilciliğin açılacağı ve böylece marka tescil işlemlerinin buradan gerçekleştirilebilmesinin sağlanacağı bilgisini verdi.

DEİK / Türkiye – Irak İş Konseyi Başkanı Emin Taha, T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın, İş Konseyi'nin talebi üzerine Duhok'da Gümrük Müşavirliği açılmasına onay verdiğini, böylece Türk firmalarının lojistik hususunda yaşadığı problemlerin çözümüne katkı sağlanacağını ifade ederek bu konudaki destekleri için T.C. Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız'a teşekkür ettiklerini belirtti. Emin Taha buna ek olarak, Irak'a havayolu ile taşınan malların Bağdat Havalimanında cuma ve cumartesi günde ithalat işlemlerinin gerçekleştirilememesi sebebiyle bekletilmesinin ciddi bir problem teşkil ettiğini ve bekleme süresinin önüne geçilmesi amacıyla cuma ve cumartesi günleri havalimanına nöbetçi memurların atanması gerektiğini ifade etti.

T.C. Bağdat Ticaret Müşaviri Hasan Kocasoy, Sevk Öncesi İnceleme uygulamasının IKBY ve Merkezi Yönetim tarafından 2012 yılından beri devam etmekte olduğunu ancak IKBY'nin 2017 yılında SGS Firması ile anlaşmasını yenilemediğini ifade etti. Kürt Bölgesel Yönetimi'nin 1 Temmuz 2017 itibarıyla Türkiye'de yerleşik Intertech firması ile Sevk Öncesi İnceleme uygulamasını yürütmesi amacıyla sözleşme imzaladığını ve yakın zamanda uygulamanın fiiliyata geçileceğini kaydetti. Irak'ın kendi kalite altyapısındaki eksikli ve TSE belgelendirmesinin Irak tarafından kabul edilmemesi sebebiyle sevk öncesi inceleme uygulamasının önümüzdeki dönemlerde de devam edeceğinin öngörüldüğünü dile getirdi.

Buna ek olarak, İstanbul'un Irak'a en çok ihracat yapılan şehrimiz olmasına rağmen Irak'ın Türkiye'deki tek ticaret müşavirliğinin Ankara'da yer alması ve bu durumun ihracatçının işlemlerinin uzamasına sebebiyet verdiğini ifade eden Emin Taha, İstanbul'a da bir temsilcilik açılması talebini iletti.

Irak Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Dr. Hissam Alalawi daha önce İstanbul'da bir ticaret ataşeliğinin bulunduğunu ancak bütçede yaşanan sıkıntılar sebebiyle Irak Hükümeti bazı temsilciliklerin kapatılmasına karar verdiğini ve bu çerçevede İstanbul'daki ticaret ataşeliğinin kapatıldığını ve Ankara'daki ataşeliğin personel sayısının azaltıldığını belirterek bu anlamda uzun vadede temsilcilik açılmasının gündemde olamayacağını belirtti.

T.C. Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız, 2018 yılında Musul'un yeniden imarının öngörüldüğünü ve DEİK/ Türkiye – Irak İş Konseyi'nin Musul'un yeniden imarının finansman boyutunda ne tür alternatiflere başvurulabileceği ve bu çerçevede müteahhitlerin alacaklarına ilişkin de bir çözüm bulunması hususunda öneriler sunulabileceği ile ilgili Eylül 2017 içerisinde bir toplantı gerçekleştirmeyi planladığını ifade etti. Bu kapsamda, bankacılık ve müteahhitlik sektörü temsilcilerinin Eylül ayında gerçekleşmesi planlanan toplantı öncesinde finans modelleri ile ilgili somut öneriler geliştirmesinin faydalı olacağına inandığını dile getirdi.

İş Bankası Bölge Satış Müdürü Ahmet Naci Narşap, önümüzdeki dönemde Irak'da gerçekleşecek yeniden yapılanma sürecinde Türk müteahhitlerine ihtiyaç duyulduğunu ve müteahhitlerin bu sürece dahil olabilmesi için alacaklar hususunun neticeye bağlanması gerektiğini belirterek, ödemeler hususunda 5 taraflı bir yapıya ihtiyaç duyulduğunu ifade etti. Bu yapının tarafların riski paylaşması üzerine kurulacağını dile getiren Ahmet Naci Narşap, Türk müteahhitleri, Türk bankacıları, Türk hükümeti, Irak hükümeti ve Irak bankalarının aktif olarak yer alması gereken bu yapının hayata geçirilebilmesi için 5 tarafın biraraya gelerek finansman modellerini tartışmasının modellerin ortaya çıkarılması bakımından önem arz ettiğini sözlerine ekledi.